

UNIVERZITA
PARDUBICE
FAKULTA
FILOZOFICKÁ

Katedra filosofie a religionistiky

Posudek školitele bakalářské práce

Jméno studenta: Šimon Krásný

Název práce: Nietzsche a úpadek vkusu

Jméno vedoucího práce: Mgr. Alena Roreitnerová, Ph.D.

Jméno oponenta: Mgr. Ondřej Sikora, Ph.D.

I. Formální kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Naplnění celkového záměru: - práce odpovídá svému zadání a obsahu - vymezení tématu je přiměřené a není příliš široké		X	
2. Metodické a systematické zvládnutí práce - text je strukturně a logicky uspořádán - práce je adekvátně zpracována	X		
3. Úvod a závěr - úvod řádně seznamuje s cílem a postupem práce, s dosavadním bádáním na dané téma a stěžejní literaturou - závěr náležitě shrnuje a hodnotí celou problematiku, formuluje přínos k řešení problému a vlastní stanoviska		X	
4. Autor náležitě vypracoval všechny formální požadavky kladené na bakalářskou práci - zadání, prohlášení, obsah, úvod, pojednání, závěr, resumé v češtině a cizím jazyce - odpovídající počet stran	X		

II. Obsahová kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce prokazuje porozumění autora v dané problematice.	X		
2. Myšlenková soudržnost a souvislost textu: - je vyhovující - srozumitelnost argumentace a podloženost argumentů či myšlenek je adekvátní		X	
3. Práce se opírá o relevantní prameny a literaturu.		X	
4. Práce s literaturou: - v práci je zřetelně předvedeno, že student pracoval s odbornou literaturou a s myšlenkami jednotlivých autorů - autory uváděl (nejen odkazem na poznámku), srovnával, parafrázoval a citoval - zřetelně rozlišoval své myšlenky od myšlenek jednotlivých autorů	X		
5. Bakalářská práce je filosofickým textem: - autor prokázal fundovanou a analytickou práci s pojmy a myšlenkami - autorova práce nespočívala jen v převyprávění daného téma nebo pouhém poskládání hesel, parafrází či myšlenek - práce nebyla zatížena nepřiměřenou mírou historických, životopisných nebo jiných nefilosofických údajů	X		

III. Jazyková a grafická kritéria

	ano	zčásti	ne
1. Práce je bez gramatických a stylistických chyb nebo jiných nedostatků (překlepy, nedokončené věty atd.)		X	
2. Práce je psána kultivovaným a odborným jazykem		X	
3. Terminologické zpracování textu - fundované porozumění terminologie v oboru a daném tématu - vhodné používání terminologie a vysvětlování pojmů	X		
4. Odkazy, citace a poznámkový aparát - vyhovující práce s odkazy - dodržení a jednotnost citačních norem - náležitý poznámkový aparát	X		
5. Citování - míra citování je vyvážená - vhodná volba a výstižnost citací	X		
6. Grafická kritéria - grafická úprava (písmo, obsah, názvy kapitol, odstavce, řádkování atd.) je vyhovující	X		

IV. Použitá literatura

	ano	zčásti	ne
1. kritický a vhodný výběr prvotní literatury a pramenů	X		
2. kritický a vhodný výběr druhotné literatury		X	
3. práce s cizojazyčnou literaturou		X	

Velkou předností práce Šimona Krásného je samotný výběr tématu: ač je téma vkusu v Nietzscheho díle všudypřítomné, ani zdaleka není probádané. Nenajdeme ani mnoho literatury, která by se snažila ve věci vkusu vést dialog mezi Nietzsche a Humeem. Zde se Šimonovi Krásnému podařilo na základě interpretace primárních textů sledovat myšlenkovou spřízněnost i tam, kde je z historického hlediska spíše slabá a kde bychom ji z věcného hlediska možná nečekali. Dialogické srovnání zároveň vyžaduje odstup, který kolega Krásný, pravda, zaujímá povýtce vůči skotskému filosofovi. I tak se mu ale daří zahlédnout obdobné myšlenkové linie, které se v nepřehledném terénu obou těchto pojetí vkusu vykreslují. Úhrnem lze tyto podobnosti vidět jednak ve sdílených kritických ostnech: v proti-metafyzicky zaměřeném anti-realismu, v dekonstruktivní analýze společenských hodnot („předpojatostí“), na jejichž konstituci se podílí zvyk a jazykové sedimenty, v genealogicky naturalistickém přístupu k lidské přirozenosti, v nemilosrdné kritice holubičích ctností atd. Naši autoři však do určité míry sdílejí i pozitivní tendence: veskrze afirmativní vztah k afektivní vrstvě lidské přirozenosti (k dobrému vkusu je dle Nietzscheho třeba síly, odolnosti a vášně, jak si všimá Šimon Krásný), zároveň ale také oba vysoce hodnotí uměleckou citlivost (jemnost), a především zdůrazňují význam individuálního utváření vkusu jakožto výrazu komplexní souvztažnosti schopností a zkušeností, které se vyvíjejí v čase, a které je proto třeba neustále aktivně rozvíjet. Srovnání obou autorů je tedy ve výsledku plodné.

Výchozí rámec práce Šimona Krásného s sebou ovšem nese i jistá úskalí: především je obtížné udržet ji v mezích zvoleného tématu, které se u Nietzscheho prolíná s řadou velkých motivů jeho myšlení (od antropologie, přes „přehodnocení všech hodnot“ až po všeobjímající koncept vůle k moci). Druhé úskalí se týká pojmu vkusu. Pokud by byl kolega Krásný studentem estetiky, patrně by si vkus spojoval výhradně s pojmem krásy či obecněji estetické soudnosti. Ale díky tomu, že jeho formace je filosofická, nahlíží, že pro Humea, a v ještě větší míře pro Nietzscheho, je pojem vkusu obsáhlejší, a nelze jej proto bezesbýtku oddělit od problematiky společenského hodnocení, do něž spadá i morálka a vposledku nejobecnější kulturně-historické rámce. Z tohoto zjištění pak vychází určitá rozbíhavá tendence, kterou lze v práci Šimona Krásného vidět a která ji takřikajíc neustále ohrožuje.

Na druhou stranu se domnívám, že se kolegovi Krásnému daří nepustit ze zřetele ústřední motiv sebe-utváření individua. Zde nachází skutečně pozoruhodné paralely mezi Humeovým dokonalým kritikem a Nietzscheho člověkem dobrého vkusu. Zkoumání vkusu totiž nevede ani jednoho z autorů „ven“, k rozlišování mezi objekty jako jsou přírodní zjevy či konkrétní umělecká díla, ale nakonec spíše „dovnitř“, k „oku pozorovatele“ a k problému subjektivního tříbení vkusu. Ačkoli Nietzsche zachází v tomto centrálním bodě mnohem dále než Hume, přesto je téma zdokonalování individua jakožto ztělesněného měřítka vkusu zásadní pro oba filosofy a otevírá rozhodující otázku, nakolik je tato variace na Protagorovo diktum *homo mensura* poplatná bezbřehému relativismu, a nakolik naopak představuje autentické hledání závaznosti tam, kde jako by žádná měřítka neexistovala, tj. v situaci úpadku vkusu. Právě tuto otázku si ve své práci Šimon Krásný klade a velmi poctivě se jí snaží sledovat.

Celkově lze říci, že práce Šimona Krásného se zaměřuje na relevantní téma, které má širší společenskou i úžeji odbornou filosofickou váhu. Autorův přístup je osobitý a ukazuje se být do značné míry nosný. Jak již bylo řečeno, kolega Krásný si klade snad až příliš mnoho svízelných otázek (co je vkus?, jaké je jeho měřítko?, co je úpadek vkusu?, jak se mu dá

předejít?), na které se mu daří hledat odpovědi se střídavými úspěchy. Nakolik se mu to ale daří, daří se mu to navzdory rozbíhavé tendenci práce, která se dotýká problému morálky, hodnocení obecně, kultury, obecných pravidel, či dokonce úpadku lidstva a kultur. (Na omluvu snad lze uvést, že ke všem těmto tématům se předmětní autoři v souvislosti s vkusem obsáhle vyjadřují.)

Jeden z hlavních problému práce (průběžně) vidím v tom, že kolega Krásný často zápasí s jazykem a ne vždy se mu daří formulovat své myšlenky (v souladu s pravidly češtiny) tak, aby měly jasnou argumentační strukturu. V této věci však (průběžně) vidím zlepšení, ale je zde bezpochyby velký prostor k sebeutváření. Zároveň je tento nedostatek vyvážen místy pěknými příklady (člověk jako sochař, kterému nezbyvá než užít již vytvořenou sochu coby materiál pro nové dílo), a někdy i schopností uchopit poměrně jemné nuance Nietzscheova myšlení (např. pro dobrý vkus je nežádoucí jak ustavičná spokojenost, tak ustavičná nespokojenost). V závěru (zhruba od podkapitoly Překonání obecného principu) začíná být práce méně přehledná a občas se zdá, jako by promlouvala již jen k zasvěceným (to může být sice cenné i ve filosofické próze, ale do bakalářské práce to nepatří).

Bývalo by bylo dobré trochu více se podívat na dostupnou sekundární literaturu srovnávající vkus u Nietzscheho a Humea přesto (anebo právě proto), že jí není mnoho.

Další doporučení:

Viz výše.

Pracovní součinnost studenta a školitele v průběhu zpracování práce (vyplní vedoucí práce): Kolega Krásný práci pravidelně konzultoval, reflektoval různá doporučení a návrhy. Snažil se zlepšovat své formulační schopnosti, byť zde bylo třeba větších redakčních (nikoli obsahových) zásahů. Rozhovory se Šimonem Krásným byly vždy plodné a oboustranně inspirativní.

Celkové hodnocení:

Práci doporučuji k obhajobě: ano

Návrh hodnocení: velmi dobře (B)

Náměty k rozpravě:

(1) Jednota vkusu vs. dobrý a špatný vkus

V práci se hojně cituje a interpretuje pasáž z *Radostné vědy* (§ 290), kde Nietzsche mluví mj. o jednotě vkusu; doslova říká: „A nakonec, když je dílo završeno, se ukazuje, že vše bylo pod tlakem téhož vkusu, jenž panoval a tvořil ve velkém i v malém: zda to byl vkus dobrý nebo špatný, znamená méně, než bychom se domnívali, – stačí, že to byl vkus jeden!“. Kolega Krásný tuto větu umně obchází, proto se nabízí se dodatečně zeptat: jaký význam má pro Nietzscheho otázka jednoty vkusu, která se podle této i jiných pasáží (srv. citované „k čertu s mým dobrým vkusem“) zdá mít větší váhu než samo rozlišení na dobrý a špatný vkus?

(2) Otázka možnosti společenství umělců

V pasáži o umělecké citlivosti a jemnosti vkusu se objevuje zmínka o sympatii a vnímavosti vůči druhým lidem, která se z umělecké sféry může přenášet do mezilidského jednání. Jde podle Nietzscheho v projektu sebe-utváření vposledku i o druhé a o obnovené sdílení

v jakémisi společenství (vkusných) umělců, nebo zůstává utváření vkusu a vlastní tvorby ryze individuální, nesdělitelné a nepřenositelné (jak se občas z práce zdá)?

(3) Jak Nietzsche chápe krásu?

Píšete, že „krása je hodna nejvkusnějšího a láskyplného života“. Co se zde vlastně míní krásou? „Krása o sobě“ byla odmítnuta. Mohou se Nietzscheho pomyslní umělci shodnout na tom, co je krásné? Nebo je krása pro každého jiná podle toho, jak se konkrétně a nezaměnitelně vyvinul jeho individuální vkus? Neznamená to nakonec, že jen umělec je (pro sebe) krásný (srv. citát z Vaší práce: „svoboda rozhodování v zákonitém životním puzení je právě onou důležitou ‚krásou‘, jež definuje umělce“) a všechnu krásu jako by promítá ze sebe do světa? Pokud to platí, jak pozná, která jeho díla jsou krásnější a která méně krásná?

V Pardubicích dne 15. 8. 2024

Alena Roreitnerová